
МІСЦЕ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИХ ВИШУКУВАНЬ В СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПРАКТИКАХ

Дарина ЛЮТА

доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТУРИЗМУ, НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЇ

З розгляду взаємозв'язку туризму та екології випливає, що вони один без одного існувати не можуть, так як природні ресурси входять до складу туристичних ресурсів нарівні з іншими складовими туристичного бізнесу, такими як капітал, технології, кадри. Але разом з тим не можна не застосовувати рішучих заходів, спрямованих на запобігання шкоди природі в процесі туристичної діяльності. Адже наслідком відмови від туризму будуть економічні втрати, а ігнорування пов'язаного з ним екологічного аспекту тягне за собою руйнування природного середовища, що для суспільства часом має важливіші наслідки, ніж отримання держбюджетом податків від туризму [1].

Розвиток туризму на принципах екологічного менеджменту повинен володіти набагато більшою «пробивною здатністю», основою чого є, перш за все, висока якість цього виду діяльності. Туризм повинен перетворитися на «індустрію гостинності» при дбайливому ставленні до туристичних ресурсів і навколишнього середовища. У рамках спрямованого, регульованого та сталого туризму легше здійснювати контроль, аналіз і управління процесом розвитку туризму, розробляти надійні методи контролю за станом навколишнього середовища і попереджати будь-які негативні наслідки від перебування в ній туристів [2].

Таким чином, від усвідомлення факту неминучості впливу туризму на навколишнє середовище, громадськість дійшла висновку про обов'язковість його захисту від туристів, використовуючи для цього механізм екологічного менеджменту. А оскільки розвиток туризму в усьому світі набув масштабного характеру і відбувається в системі все більш складних ринкових відносин в економіці, мова, по суті, йде про екологізацію туризму і про цілеспрямоване управління ним в інтересах охорони і збереження природи. Таке нове подання ролі туризму покликане забезпечити єдність туристів і працівників індустрії туризму з прихильниками захисту навколишнього середовища.

Прагнення до захисту навколишнього середовища від негативного впливу туризму за допомогою інструментарію менеджменту набуває певного руху. Обмежувальні заходи проводяться через інформування населення, запровадження штрафних санкцій, підвищення вартості подорожей або державні укази. Наприклад, в Індії застосовуються обмеження на будівництво будинків у безпосередній близькості до моря. У Мавританії забороняється зводити об'єкти вище пальмових дерев. Щоб не завдавати шкоди навколишньому середовищу, у Швейцарії перевага віддається програмам оновлення і реконструкції діючих готелів, а не будівництву нових. Неважко уявити собі, що ці та подібні заходи носять управлінський характер, так як вони виражають цілеспрямований вплив на екологію туристичних центрів в інтересах захисту природи [3].

При ефективно побудованому екологічному менеджменті туризм може сприяти збереженню природного довкілля. Виручка від продажу квитків в національний парк може бути використана спеціально для того, щоб заплатити за захист і управління екологічно вразливих регіонах. Спеціальні збори для проведення природоохоронних заходів щодо збереження можуть бути зібрані з туристів або туроператорів. Туристична діяльність є джерелом наповнення різноманітних природоохоронних фондів, а ефективний менеджмент-план дозволяє національним паркам повністю себе забезпечувати у фінансуванні [2].

Впроваджуючи принципи екологічного менеджменту туристичної діяльності, а особливо готелі можуть збільшити вигоди, одержувані природних територій. Але це вимагає

ретельного планування для контрольованого розвитку, на основі аналізу екологічних ресурсів району. Планування допомагає робити вибір між конфліктуєчим природокористуванням, або знайти способи, щоб зробити їх сумісними. Впровадження екологічних технологій можуть бути важливими інструментами для планування і експлуатації туристичних об'єктів таким чином, щоб мінімізувати їх вплив на навколишнє середовище. Наприклад, "зелене" будівництво (з використанням енергоефективних та екологічно чистих будівельних матеріалів, каналізаційних систем і джерел енергії) набуває все більшого значення для туристичної галузі, щоб зменшити його вплив на навколишнє середовище [3].

Туризм має потенціал, щоб збільшити суспільне розуміння навколишнього середовища та з метою поширення інформації про екологічні проблеми. Індустрія туризму може зіграти ключову роль у наданні екологічної інформації та підвищення обізнаності серед туристів про екологічні наслідки своїх дій.

Туризм може внести суттєвий внесок у захист навколишнього середовища, збереження і відновлення біологічного різноманіття і сталого використання природних ресурсів. З-за їх привабливості, незаймані місця та природні території із за туристичної цінності можуть призвести до створення національних парків і парків дикої природи. На Гаваях, нові закони і нормативні акти були прийняті, щоб зберегти Гавайських тропічних лісів і для захисту місцевих видів. Коралові рифи навколо острова і морського життя, які залежать від них для виживання також захищені. Гаваї тепер стали міжнародним центром з дослідження екологічних систем – і заохочення та збереження островів індустрія туризму була основна мотивація для цих дій [4].

Література:

1. Герасименко В.Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
2. Рутинський М.Й. Сільський туризм : навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 271 с.
3. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2004. 192 с.
4. Закон України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

Любомир ЦАРИК

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ПРИКЛАДНІ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ, АСПІРАНТІВ КАФЕДРИ ГЕОЕКОЛОГІЇ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Науково-дослідній роботі викладачів, аспірантів кафедри приділялась особлива увага з моменту заснування кафедри геоекології та методики викладання екологічних дисциплін у 2000 році. Першою держбюджетною міжкафедральною темою, що виконувалась в рамках НДЛ, була "Створення і апробація оціночних методик природних рекреаційних ресурсів (на матеріалах Тернопільської області)". У роботі над темою були задіяні доц. Л.П. Царик, доц. Г.В. Чернюк, ст. лаборант Дем'янчук П.М. За результатами роботи опублікована наукова монографія "Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу" (2001 р.), у якій поданий ґрунтовний аналіз природних рекреаційних ресурсів Тернопільщини та відпрацьовані методики їх оцінок.

Аспірантами і здобувачами новоствореної кафедри геоекології... , що працювали за індивідуальними науково-дослідними темами при НДЛ стають кращі випускники географічного факультету: Янковська Л.В. (2001-2003), Герасимів З.М. (2004-2006) (науковий керівник доц. Царик Л.П.), Царик П.Л. (2002-2005) (науковий керівник проф. Заставецька О.В.), які успішно захищають кандидатські дисертації у 2004, 2007 та 2005 роках на засіданнях